

О. Г. Поправка

економіст департаменту інспектування Національного банку України, здобувач Київського торговельно-економічного університету, Україна
porpravka.oxana@yandex.ru

ФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БАЗЕЛЬСЬКОГО КОМІТЕТУ

Анотація. У статті досліджено основні проблеми, пов'язані із чинною системою банківського нагляду в Україні. Проаналізовано міжнародні стандарти банківського нагляду та визначено основні напрями їх імплементації в Україні.

Ключові слова: банківський нагляд, банківська система, базельські принципи, вимоги до капіталу.

О. Г. Поправка

економіст департаменту інспектування Національного банку України, соискатель Киевского торгово-экономического университета, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ СИСТЕМЫ БАНКОВСКОГО НАДЗОРА В КОНТЕКСТЕ СООТВЕТСТВИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ БАЗЕЛЬСКОГО КОМИТЕТА

Аннотация. В статье исследованы основные проблемы, связанные с действующей системой банковского надзора. Проанализированы международные стандарты банковского надзора и определены основные направления их имплементации в Украине.

Ключевые слова: банковский надзор, банковская система, базельские принципы, требования к капиталу.

Oksana G. Popravka

Economist of Inspecting Department, The National Bank of Ukraine, Ph.D. Seeker of Kyiv Trade and Economic University, Ukraine

FORMING OF DOMESTIC SYSTEM OF BANKING SUPERVISION IN THE CONTEXT OF CONFORMABILITY TO BAZEL COMMITTEE'S INTERNATIONAL STANDARDS

Abstract. The modern paradigm of the system of banking supervision is based on realization of such tasks: development of strategy determination of having special purpose directions of different types of supervision development, forming of normative base, tool, control and adjusting of bank transactions, support of continuity of observant process. Effective banking supervision is called to prevent the actions of risk from, different parties of bank business factors and provide the financial system stability. The purpose of the article is to research the accordance of the modern system of banking supervision to the international standards and to determine of basic directions of its reformation. The basis of problems, related to the operating system of bank supervision in Ukraine, is investigated in the article. The international standards of bank supervision are analyzed and key directions of their of implementation in Ukraine are proposed.

Key words: banking supervision; banking system; Basel principles; capital requirements.

JEL classification: G20, G21

Постановка проблеми. Світова фінансово-економічна криза набула масштабів, які не можна порівняти із кризами останніх двадцяти років. Хоч більшість економістів погоджується з цим фактом, думки розбігаються щодо визначення причин і механізмів, що зумовили таку фінансову нестабільність.

Найбільш розвинені країни світу досягли угод, що закладають підвалини для нових стандартів банківського регулювання й нагляду на глобальному рівні. На зміну базельським рекомендаціям повинна прийти нова архітектура фінансового регулювання.

Сучасна парадигма системи банківського нагляду ґрунтується на реалізації таких завдань: розробка стратегії і визначення цільових напрямів розвитку різних типів нагляду, формування нормативної бази, інструментарію та організаційного забезпечення контролю і регулювання банківських операцій, підтримка безперервності наглядового процесу (реєстрація та ліцензування фінансових установ, оперативний моніторинг діяльності, інспекція, використання необхідних заходів відносно підтримки фінансової стійкості фінансово-кредитних установ, робота із проблемними банками, визначення основних напрямів їх виходу із кризи неплатоспроможності, а також участь у процедурі ліквідації банків).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ефективності банківського нагляду в Україні та перспективних напрямів його вдосконалення присвячено значну кількість наукових праць, зокрема фундаментальні дослідження провідних зарубіжних учених Я. Міркіна (Y. Mirkin),

С. Моїсеєва (S. Moiseev), Дж. Сінкі (J. Sinki), В. Усоскіна (V. Usoscin), М. Ямпольського (M. Ympolskiy) та ін. Належне місце в розробці цієї проблематики займають праці відомих українських економістів, до яких належать О. Васюренко, О. Вовчак, А. Гальчинський, О. Дзюблюк, І. Д'яконова, В. Коваленко, В. Міщенко, С. Міщенко, А. Мороз, Р. Набок, С. Науменкова, О. Петрик, К. Раєвський, М. Савлук та ряд інших. Але недостатньо дослідженими залишаються питання щодо відповідності чинної вітчизняної системи банківського нагляду міжнародним стандартам.

Метою статті є дослідження відповідності сучасної системи банківського нагляду міжнародним стандартам та визначення основних напрямів його реформування.

Основні результати дослідження. Нагляд і регулювання банківської діяльності виступають однією з основних умов забезпечення фінансової стійкості. Потреба в інституті банківського нагляду виникла внаслідок особливої соціальної значущості та відповідальності банків перед суспільством. Банківська справа за своєю суттю базується на довірі до власників і менеджерів кредитної організації з боку клієнта та вкладника. Криза довіри до банківських інститутів унаслідок їх нездатності виконувати взяті на себе зобов'язання викликає дезорганізацію грошової сфери і зростання соціального напруження. Саме з цієї причини банки традиційно знаходяться під пильним наглядом спеціально створених для цього органів державного управління.

Перш за все, ефективність банківського нагляду визначається його структурною будовою. Актуальність питань

ня ефективної структури банківського нагляду забезпечується низкою аргументів. Банківські установи є важливими учасниками фінансової системи країни. Стійкість окремої банківської установи прямо впливає на рівень стабільності банківської системи у цілому. Тож визначення правильних механізмів та інструментів регулювання діяльності банків становить головне завдання ефективної структури банківського нагляду.

Структура банківського нагляду визначається концепцією банківського нагляду, якої дотримується відповідна держава, а також специфікою структури банківської системи. Важливими параметрами структури банківської системи з точки зору організації банківського нагляду є: загальна кількість банківських установ різних форм власності; концентрація активів за банківськими установами; концентрація активів за регіонами; співвідношення банків резидентів і нерезидентів та їх активів [1]. Динаміка кількості банків, які функціонують в Україні, свідчить про те, що ця система зазнає істотних змін (табл. 1).

Як бачимо з табл. 1, упродовж 2006–2012 рр. кількість банків в Україні зменшилася від 193 у 2006 р. до 176 у 2012 р., з яких 176 діють і 22 перебувають на стадії припинення свого існування [2]. Доволі значна кількість проблемних банків свідчить про складний стан вітчизняної банківської системи.

Слід також відзначити, що в Україні на початок 2013 року існувало 176 банків – юридичних осіб, з яких 116 – розташовані в одній області. При цьому тільки 14 із 25 областей України мають на своїй території зареєстровані банки – юридичні особи, і тільки 9 областей – більш ніж один банк – юридичну особу [3, с. 6].

Вітчизняному банківському ринку притаманна значна концентрація банківських активів. Фактично вони зосереджені в 11 великих банках (станом на 01.01.2012): ПАТ «Приватбанк» (13,76%), ПАТ «Укрексімбанк» (7,12%), ПАТ «Ощадбанк» (7,02%), ПАТ «Райффайзен банк Аваль» (4,87%), ПАТ «Унікредитбанк» (3,81%), ПАТ «Промінвестбанк» (3,62%), ПАТ «ВТБ Банк» (3,52%), ПАТ «ПУМБ» (3,31%), ПАТ «Укрсіббанк» (3,12%), ПАТ «Альфа банк» (2,65%), ПАТ «Надра» (2,54%).

Таким чином, специфічними рисами структури банківської системи в Україні є: висока концентрація банків (близько 70%) та їх активів в одній Київській області; висока концентрація активів в одинадцяти великих банках. Таке розташування банківських установ і концентрація активів не може не вплинути на структуру банківського нагляду.

Сьогодні кожне територіальне управління Національного банку України має у своєму складі відділи банківського нагляду, які виконують функції візного та безвізного нагляду за діяльністю комерційних банків, дирекцій великих банків, філій і відділень. При цьому обсяг роботи у відділах банківського нагляду в областях, де розташовані лише декілька банків, відрізняється від обсягу роботи органів нагляду в областях, де розташовано п'ять та більше банків. Очевидно, що, маючи під своїм контролем лише один банк, співробітникам органів нагляду складно підтримувати високий рівень професіоналізму і підвищувати якість візного інспектування банків. Тому утримувати в усіх областяхних управліннях Національного банку України фахівців із банківського нагляду не доцільно. Потрібно об'єднати деякі служби банківського нагляду сусідніх областей (і передусім тих,

що мають по одному банку) – Закарпатської та Волинської, Сумської і Чернігівської. У цьому випадку на один відділ банківського нагляду припадатиме більша кількість банків – юридичних осіб, що дозволить підтримувати та підвищувати якість і ефективність здійснення візного інспектування.

Проаналізувавши міжнародні підходи до системи банківського регулювання, ми дійшли висновку, що в останню чверть століття зазначена система зазнала значних змін (табл. 2).

Як свідчать дані табл. 2, зміни мали різноплановий характер. Базель I виявився першим міжнародним стандартом банківського регулювання. Він базувався у цілому на адміністративному підході до оцінки ризиків та вимог до достатності капіталу. Від Базель I до Базель II був зроблений крок у напрямі лібералізації системи регулювання виходячи із ринкових пріоритетів і системи управління ризиками.

Від Базель II до Базель III у сфері банківського регулювання були визначені буфери капіталу, нормативи ліквідності, контрциклічний підхід та ідеологія стійкості банківської системи.

Розглядаючи питання формування сучасної системи банківського нагляду в Україні в контексті виконання міжнародних стандартів, більшість науковців наголошує на необхідності побудови системи ризик-орієнтованого нагляду, яка передбачає впровадження системи заходів щодо забезпечення наглядової практики такими елементами, як усебічний аналіз банківської звітності, застосування методик раннього запобігання банківським кризам та можливостей їх подолання [6]. Наприклад, І. Д'яконова [7] вважає, що для вирішення проблеми стійкості функціонування банків не можна нехтувати ризиками. Р. Набок зазначає, що нинішній підхід до нагляду в Україні ґрунтується на оцінці нормативів, встановлених регулятором, що робить його ретроспективним, і пропонує реалізувати концепцію нагляду на основі оцінки ризиків [8]. Натомість В. Коваленко та В. Міщенко наголошують на реалізації концепції макропруденційного нагляду за банківською

Таблиця 1

Кількість банків в Україні у 2006-2012 рр.								
№ з/п	Показник	Станом на 01.01.						
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Кількість банків за Реєстром	193	198	198	197	194	198	176
2.	Виключено з Державного реєстру банків з початку року	6	1	7	6	6	0	26
3.	Кількість банків, що знаходиться у стадії ліквідації	19	19	13	14	18	21	22
4.	Кількість банків, які мають банківську ліцензію	170	175	184	182	176	176	176
4.1	з них: з іноземним капіталом	35	47	53	51	55	53	54
4.1.1	у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	13	17	17	18	20	22	22
5.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	27,6	35,0	36,7	35,8	40,6	41,9	39,0

Джерело: [2]

Таблиця 2

Розвиток міжнародних підходів до банківського регулювання			
Характеристика	Базель I (1998)	Базель II (2006)	Базель III (2011)
Об'єкт	Міжнародні банки	Міжнародні банки і банківські групи	Системоутворюючі банки, групи, національні та глобальна банківські системи
Фокус	Стійкість	Стійкість. Системи управління ризиками	Стійкість (+)
Загальний підхід	Консервативний	Ліберальний	Консервативний (+)
Характер вимог	Імперативний	Диспозитивний і імперативний	Імперативний (+)
Інструменти регулювання	Капітал, достатність капіталу	Достатність капіталу; вимоги до управління ризиками; вимоги до розкриття інформації щодо достатності капіталу та управління ризиками	Капітал, достатність капіталу, рівень ліквідності. Інструментарій контрциклічного регулювання

Джерело: Складено автором за [4; 5]

діяльності [5; 9]. Дослідження науковців є різноплановими, тому виникає потреба у систематизації пріоритетів розвитку банківського нагляду.

Ефективність регулювання і нагляду за банківською системою залежить значною мірою від того, наскільки чітко визначені завдання, що стоять перед органами регулювання та нагляду, наскільки добре ці завдання розуміють і підтримують органи, які розробляють економічну політику держави та несуть відповідальність за її реалізацію.

Макропруденційна політика – це комплекс превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію ризику системної фінансової кризи, тобто ризику виникнення ситуації, у якій значна частина фінансового ринку визначається як неплатоспроможна або неліквідна, у результаті чого учасники ринку не можуть продовжувати діяти без грошової підтримки влади та органів нагляду [10, с. 90]. Основною метою макропруденційного нагляду і регулювання є підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні, що сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності фінансових установ і забезпечуватиме стійкість фінансового сектору. Для досягнення поставленої мети необхідно посилити незалежність регуляторів банківських установ та визначити орган, відповідальний за розроблення політики фінансового сектору.

Підвищення ефективності регулювання і нагляду за банківською системою в Україні означатиме: *для населення* – зниження вартості фінансових послуг; створення прозорих умов щодо використання населенням фінансових послуг; підвищення рівня фінансової грамотності населення; підвищення рівня захисту прав споживачів фінансових послуг; *для бізнесу (фінансових установ)* – забезпечення конкурентоспроможного середовища діяльності фінансових установ; підвищення рівня корпоративного управління фінансових установ, зокрема управління ризиками та забезпечення прозорості; підвищення стійкості фінансових установ; *для уряду* – збільшення довіри суспільства до економічної політики; створення передумов для сталого економічного зростання; вироблення стратегічного бачення щодо розвитку банківської системи України; створення умов для стабільного і прозорого функціонування банківської системи [11].

Слід відмітити, що реалізація макропруденційного нагляду та регулювання пов'язані з упровадженням у наглядову діяльність принципів Базеля III. Одним із ключових його відмінностей є перехід від рекомендацій до вимог, за невиконання яких передбачено відповідальність.

Базель III висуває більш жорсткі вимоги до банківського капіталу. Основні положення нової Угоди, які набули чинності 12.09.2010, спрямовані на посилення мінімальних вимог до капіталу. Водночас, Базель III не відмінняє положень Базеля II, а тільки посилює їх. Вимоги Базеля III зосереджені навколо власного капіталу, оскільки він являє собою найвищу ступінь ліквідності, а відтак виступає найкращою формою амортизації фінансових збитків [12].

У вимогах Базеля III пропонується збільшити частку статутного капіталу до активів, зважених за рівнем ризиків, від 2 до 4,5%, а також аналогічно – за капіталом I рівня від 4 до 8% [13].

Вплив світових тенденцій на розвиток банківського нагляду в Україні можна дослідити через реалізацію міжнародних стандартів ефективного банківського нагляду. Наприклад, сьогодні спостерігається повне впровадження Базеля I та поступова реалізація стандартів Базеля II. Відповідно до Постанови Правління Національного банку України «Щодо розгляду проекту постанови Правління НБУ» від 30.12.2004 № 42-412/4010-13749 [14], передбачено поетапне впровадження Базеля II, яке повинно завершитися до 2020 р. Зокрема йдеться про дотримання мінімальних вимог до капіталу: врахування кредитного ризику на підставі стандартизованого підходу та внутрішніх рейтингів – до 2020 р. (проміжним етапом є внесення змін щодо порядку формування і використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [15]); врахування операційно-

го ризику на основі підходу базового індикатора – до 2010 р., на основі стандартизованого підходу – до 2015 р.

Висновки. Проведене дослідження дає нам підстави для таких висновків:

1. Аналіз чинників та наслідків світової фінансово-економічної кризи виявив найбільш перспективні напрями подальшого реформування банківського нагляду, серед яких: удосконалення інституційної структури нагляду та нинішньої системи управління ризиками, перегляд нормативних вимог до капіталу банків і небанківських фінансових установ, підвищення ролі макропруденційної складової банківського нагляду.

2. До основних принципів організації ефективного банківського нагляду слід віднести: функціональність – розподіл функцій між підрозділами, які розробляють політичні, управлінські рішення, забезпечують їх реалізацію і здійснюють регулювання; керування – мінімізація рівнів підлеглих та оптимізація об'єктів управління; централізація виконання основних функцій – забезпечення виконання підрозділами завдань відносно основних функцій Національного банку України; делегування повноважень і відповідальності – передача повноважень (прав ухвалення рішень) та прийняття відповідальності керівниками підрозділів; мінімізація (оптимізація) витрат; комплексність – цілісне охоплення проблем (основних функцій), взаємодія підрозділів і узгодження всіх етапів їх діяльності; раціоналізація інформаційних потоків.

3. Особлива увага в системі банківського нагляду має бути сконцентрована на системі пруденційного нагляду, з одного боку, як сукупності заходів відносно регулярного проведення оцінки загального фінансового стану, результатів діяльності та якості керівництва, з другого боку – як методів аналізу дотримання банківськими установами вимог чинного законодавства.

Банківський нагляд потрібно зосередити на системній стабільності фінансової системи у цілому, що передбачає формування системи макропруденційного нагляду, яка базується на діяльності системоутворюючих банківських установ та встановленні інституціональних зв'язків на фінансовому ринку.

4. Ключовими напрямами реалізації регуляторами макропруденційної політики виступають: зміна індикаторів для системного накопичення ризиків залежно від головної причини; одночасне зростання кредитів і цін на активи, що формує сильні сигнали системного накопичення ризиків за два-чотири роки до кризи; використання макропруденційних регуляторних інструментів (у різних державах із різними економічними та фінансовими характеристиками) доти, доки фахівці матимуть можливість зрозуміти джерело потрясіння; здійснення макропруденційної і грошово-кредитної політики, скоординованої за двома сферами: виявлення основного джерела потрясіння та їх врахування в управлінні обмінними курсами зі значним розширенням кредитування в іноземній валюті.

Література

1. Структура системи банківського нагляду України [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/igroupteamsite/bankivske-pravo-ukraieni/struktura-sistemi-bankivskogo-nagladu-ukraieni>
2. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
3. Бюлетень Національного банку України. – 2012. – № 12 (237). – 187 с.
4. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнамова // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 4–9.
5. Basel II: Revised of international capital framework [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bis.org/publ/bcbasca.htm>
6. Христофорова О. М. Теоретичні аспекти функціонування пруденційного нагляду [Електронний ресурс] / О. М. Христофорова, К. С. Бужор // Наука та економіка. – 2009. – № 3. – Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2009_3_1.pdf
7. Д'яконова І. І. Методологічні засади розвитку банківського нагляду на базі системної організації банківської діяльності : автореф. дис. ... д-ра економ. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Д'яконова Ірина Іванівна. – Суми, 2008. – 36 с.
8. Набок Р. Трансформація підходів до банківського нагляду: від складного – до надійного / Р. Набок // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 5. – С. 46–49.
9. Коваленко В. В. Макроекономічна складова банківського регулювання та нагляду / В. В. Коваленко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – Дніпропетровськ, 2012. – № 10/1. – Т. 20, Вип. 6/2. – С. 85–93.
10. Коваленко В. В. Стратегічні напрями реалізації макропруденційного нагляду та регулювання / В. В. Коваленко // Стратегічні пріоритети. – 2012. – № 4 (25). – С. 89–97.

11. Поправка О. Г. Макропруденційний нагляд та регулювання банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_ADEN_2012/Economics/1_112747.doc.htm
12. Weber, A The Reform on of Financial Supervision and of Regulation in Europe. Speech at the Institute of International and European Affairs [Electronic resource]. – Dublin, March, 2010. – 8 p. – Access mode : http://www.bundesbank.de/download/presse/reden/2010/20100310.weber_dublin.en.php#a3.2
13. Ковалев М. Макропруденциальное регулирование – новая функция центрбанков / М. Ковалев // Банковский вестник. – 2010. – № 11. – С. 17–24.
14. Щодо розгляду проекту постанови Правління НБУ : постанова Правління Національного банку України від 30.12.2004 № 42-412/4010-13749 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.licasoft.com.ua/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=230505&menu=342355>
15. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 25.01.2012 № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=106520>

Стаття надійшла до редакції 20.01.2013

References

1. A structure of the system of bank supervision of Ukraine. Accessed at <https://sites.google.com/site/igroutteamsite/bankivske-pravo-ukraieni/struktura-sistemi-bankivskogo-nagladu-ukraieni> (in Ukr.).
2. Basic performance of banks of Ukraine. Accessed at http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798 (in Ukr.).
3. Bulletin of the National Bank of Ukraine, 2012, No 12 (237). 187 p. (in Ukr.).
4. Mishchenko, V., Neznamova, A (2011). Basel III: new way of adjusting bank sector. *Herald of the National Bank of Ukraine*, 2011, No 1, pp. 4–9 (in Ukr.).

5. Basel II: Revised of international capital framework. Accessed at <http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>
6. Hristoforova O (2009). Theoretical aspects of bank functioning. *Science and Economy*, 2009, No 3. Accessed at http://www.nbu.gov.ua/portal/socgum/nie/2009_3_1.pdf (in Ukr.).
7. Dyakonova, I. (2008). Methodological principles of bank supervision development basing on bank's activity systemic organization. *Abstract of thesis*, Sumy, 2008. 36 p. (in Ukr.).
8. Nabok, R. (2012). Transformation of bank supervision: from difficult to reliable. *Herald of the National Bank of Ukraine*, 2012, No 5, pp. 46–49 (in Ukr.).
9. Kovalenko, V.V. (2012). Macroeconomic constituent of the bank adjusting and supervision. *Herald of the Dnipropetrovsk University. Series «Economy»*, 2012, No 10/1, Vol. 20, pp. 85–93 (in Ukr.).
10. Kovalenko, V.V. (2012). Strategic directions of realization of macroprudential supervision and adjusting. *Strategic Priorities*, 2012, No 4(25), pp. 89–97 (in Ukr.).
11. Popravka, O.O. (2012). *Macroprudential supervision and adjusting of bank activity*. Accessed at http://www.rusnauka.com/18_ADEN_2012/Economics/1_112747.doc.htm (in Ukr.).
12. Weber, A (2010). The Reform of Financial Supervision and of Regulation in Europe. *Speech at the Institute of International and European Affairs*. Accessed Dublin, March, 2010, at http://www.bundesbank.de/download/presse/reden/2010/20100310.weber_dublin.en.php#a3.2
13. Kovalev, M. (2010). Macroprudential adjusting is a new function of central banks. *Banking Announcer*, 2010, No 1, pp. 17–24 (in Rus.).
14. In relation to consideration of the NBU project decision: Decision of the National Bank of Ukraine Board from 30.12.2004 No 42-412/4010-13749. Accessed at <http://www.licasoft.com.ua/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=230505&menu=342355> (in Ukr.).
15. About the order of forming and usage of Ukraine's banks the reserves for compensation of possible losses after active bank transactions: Decision of the National Bank of Ukraine Board from 25.01.2012 No 23. Accessed at <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=106520> (in Ukr.).

Received 20.01.2013

УДК 658.167:336.131/.132:339.747

Т. І. Євенко
аспірант кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України, Київ, Україна
TatEvenko@mail.ru

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Анотація. У статті розглянуто сутність управління ліквідністю банківської установи. Досліджено комплексні підходи до визначення поняття «ліквідність банку». Виявлено «золоте банківське правило», яке свідчить, що розмір і строки фінансових вимог банку повинні порівнюватись із сумами та строками банківських зобов'язань. Проаналізовано стан ліквідності комерційних банків в умовах посткризових фінансових явищ. Запропоновано розподіл факторів впливу на ліквідність. **Ключові слова:** управління ліквідністю, банк, ліквідність банку, ліквідна позиція, нормативи ліквідності, достатня ліквідність банку, надлишок ліквідності, недостатній рівень ліквідності.

Т. И. Евенко

аспирант кафедры финансов Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, Киев, Украина

УПРАВЛЕНИЕ ЛИКВИДНОСТЬЮ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Аннотация. В статье рассмотрена сущность управления ликвидностью банковского учреждения. Исследованы комплексные подходы к определению понятия «ликвидность банка». Рассмотрено «золотое банковское правило», которое гласит, что размер и сроки финансовых требований банка должны быть сравнимы с суммами и сроками банковских обязательств. Проанализировано состояние ликвидности коммерческих банков в условиях посткризисных финансовых явлений. Предложено распределение факторов влияния на ликвидность.

Ключевые слова: управление ликвидностью, банк, ликвидность банка, ликвидная позиция, нормативы ликвидности, достаточная ликвидность банка, избыток ликвидности, недостаточный уровень ликвидности.

Tatyana I. Yevenko

Ph.D. Student of Finance Department, National University of Bio-resources and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine

MANAGEMENT OF BANKING INSTITUTIONS LIQUIDITY

Abstract. Today, Ukraine's economy is particularly acute problem of ensuring financial stability of banks. The global financial crisis has adversely affected the development of all the banking systems of the world. Ukraine is no exception. Domestic banks are faced with a lack of liquidity in the crisis, though the National Bank of Ukraine was forced to introduce a moratorium on the withdrawal of deposits. As a result of termination of credit from the end of 2009 the banks has felt the excess liquidity and unbalanced resource base, which negatively affects the profits of the bank. Because of these problems, in our view, banks have recently begun to pay increasing attention to increasing of liquidity, which is key to the financial stability of the banking system and the country as a whole.

Depending on the nature of liquidity gap, it can be positive (a source of liquidity excesses amounts of its usage) or negative (shortage of liquidity). In case of excess liquidity, money should be invested in profitable assets, and if it in deficit the cheapest available sources need to be attracted.

Effective liquidity management can reduce the likelihood of serious problems. For this reason, the analysis of liquidity requires bank management to not only measure the liquidity position of the bank on a regular basis, but also conducted an analysis of what is likely financing needs under various scenarios, including adverse conditions.

Thus, the bank is liquid if it has access to funds that could be involved at the right price and at the very moment when they are needed. This means that the bank either has the necessary amount of liquid assets, or can easily obtain them by borrowing or selling assets.

Key words: liquidity management; bank; liquidity; liquidity position; liquidity ratios; adequate bank liquidity; excess liquidity; lack of liquidity.

JEL classification: G21

